

Nedělejme si iluze, euro nás nezachrání

Máloco hýbe veřejným prostorem tolik jako kontroverzní téma přijetí eura v České republice. Zájem o tento fenomén u nás vždy přichází a odchází ve vlnách, přičemž nyní její pomyslný příval kulminuje. Ačkoli vždy jedna strana diskuze vehementně předkládá argumenty ve prospěch přijetí společné měny, zatímco ta druhá neméně zavile poukazuje na nepřehlédnutelná úskalí eura, zdá se, že jedna zcela klíčová ekonomická teze zůstává neustále opomíjená.

Nejdříve uveďme, co je aktuálním konsenzem ekonomické vědy. Přední český ekonom z New York University Jaroslav Borovička jej stručně [popisuje](#) tak, že „*objektivně vzato nelze v současné době s rozumnou mírou jistoty rozhodnout, zda by euro bylo pro Českou republiku ekonomicky přínosné, či ne*“. Je vskutku pozoruhodné a zároveň poněkud zarážející, že po více než dvaceti letech existence eura nemáme k dispozici dostatek empirické evidence pro jasné závěry ohledně výhodnosti jeho přijetí. Bývalý guvernér ČNB Zdeněk Tůma na XXX. valném shromáždění Učené společnosti ČR [deklaroval](#), že „*i nadále zůstává otázkou, zda jde o hru s nulovým součtem, anebo zda euro skutečně přineslo pozitivní efekty v podobě lepší cenové stability a vyššího ekonomického růstu.*“

Člověk se nemůže ubránit přesvědčení, že čím více se vzdalujeme závěrům odborné literatury a čím blíže se posouváme k názorům ekonomickou teorií nepolíbených laiků, tím spíše jsme svědky takové argumentace, která buďto deklaruje, že bychom měli euro zcela jednoznačně a bez váhání přijmout, anebo s podobnou určitostí tvrdí, že bychom o přijetí společné měny neměli ani uvažovat a rovnou tento námět zavrhnout. Jinými slovy, zatímco se veřejnost ostře dělí na dva tábory s jasně vyhraněným přístupem k euru, vědecký výzkum v této oblasti neposkytuje na otázku ekonomických výhod přijetí společné měny jednoznačné odpovědi.

Euro by ovšem nepochybně bylo přínosné především pro exportní podniky. Díky přijetí společné měny by se snížily jejich transakční náklady spojené s konverzí měn a kurzovým zajištěním. Dle dostupných odhadů však výše těchto nákladů odpovídá nižším desetinám procenta tuzemského HDP (dle dřívějšího [výpočtu ČNB](#) 0,2–0,4 % HDP). To činí zhruba 15–20 miliard ročně, což sice může znít jako závratná suma, ale z pohledu naší ekonomiky jako celku to již tolik nečiní. Jak [praví](#) člen bankovní rady ČNB Tomáš Holub, „*pohledem makroekonomů není eliminace těchto nákladů nic, co by nám zajistilo nehynoucí prosperitu*“.

Ekonomická teorie ukazuje, že bohatství národů v dlouhém období příliš nezávisí na monetárních faktorech. Pro to, aby se daná země stala bohatší a ekonomicky vyspělejší, není rozhodující, kterou měnu má. Klíčové je daleko spíše to, jak v dané zemi fungují jednotlivé instituce, v jakém rozsahu probíhá akumulace kapitálu či jaký demografický vývoj zrovna zažívá. Abychom to vyjádřili jinak, není tolik důležité, čím se platí, zásadnější je schopnost ekonomiky produkovat takové statky, které spotřebitelé poptávají, a to v co možná největším rozsahu.

Určitým problémem monetární politiky je její asymetrická povaha. Ať se totiž její tvůrci snaží sebevíc, není v jejích schopnostech zvýšit potenciální produkt příslušné ekonomiky (tj. zlepšit její dlouhodobou výkonnost) čili dobrá měnová politika sama o sobě ekonomickou prosperitu zajistit nedokáže. Současně ale platí, že když centrální banka dlouhodobě činí zásadní chyby a fungování monetární politiky se stále více vzdaluje optimu, může to vyústit až ve zhoršení

produkčního potenciálu dané země jako takového. Nejenže je tedy koráb centrální banky navždy odkázán rozpačitě plout mezi Skyllou a Charybdou (v podobě příliš vysoké a nebezpečně nízké míry inflace), ale jejím dalším politováníhodným údělem je navíc to, že ekonomiku nemůže sama zachránit, nýbrž pouze potopit ke dnu.

Stejnou skutečnost trochu jinak vyjádřil i předseda Národní rozpočtové rady a někdejší guvernér ČNB Mojmir Hampl, když [prohlásil](#), že „pokud v některé zemi selže hospodářská politika, ani euro ji před problémy nezachrání (jako v Řecku); a pokud vše funguje uspokojivě, euro není potřeba (jako ve Švédsku).“

Bývalý guvernér Bank of England (centrální banky Spojeného Království) Mervin King o Evropské měnové unii (EMU) [hovoří](#) jako o nejambicióznějším projektu v celé monetární historii. Zdůrazňuje však také, že euro již bohužel přestalo být považováno za prostředek k dosažení jiných cílů, když se z něj stal cíl samotný, a z diskuze o jeho přijetí se tak do značné míry vytratila racionalita ekonomických argumentů. Závěrem nelze nesouhlasit s jeho tezí o tom, že ať již ekonomická teorie říká cokoli, výběr měny je v konečném důsledku čistě politickým rozhodnutím.